

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

ΓΙΑ ΤΟ

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

**«ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΛΙΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ, ΤΑΜΕΙΟ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»**

Μάρτιος 2026

[1]

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 09 Μαρτίου 2026 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς γνωμοδότηση από το Τμήμα Γ' της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών με τίτλο: «ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΛΙΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ, ΤΑΜΕΙΟ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ».

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους κ.κ. **Μιχάλη Μητσόπουλο, Ιωάννη Παπαργύρη, Ηλία Δόλγυρα, Φώτη Κολεβέντη, Γεώργιο Πετρογιάννη και Δημήτρη Τζιαχρήστα.**

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Ηλίας Δόλγυρας**, Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες ο **Δρ. Λεωνίδας Βατικιώτης**, Επιστημονικό Στέλεχος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, ο **Άγγελος Σωτηρόπουλος**, Δρ. Χημικής Μηχανικής, η **Δρ. Μαρία Αργυρού**, Διδάκτωρ Οικονομικών, ΕΚΠΑ, Μεταπτυχιακό στη Δημόσια Διοίκηση, Columbia University.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχαν και είχαν από κοινού τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής, η κα **Χριστίνα Κουτσιούμπα** και ο κ. **Δημήτριος Μπίμπας**, Επιστημονικοί Συνεργάτες της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε δυο (2) συνεδριάσεις στις 24 Μαρτίου 2026.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ.....	4
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	11
ΣΧΟΛΙΑ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Ν/Σ	16
ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ	23
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ο.Κ.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ	38

Γνώμη της Ο.Κ.Ε. επί του Σχ/Ν του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΛΙΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ, ΤΑΜΕΙΟ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Η σύγχρονη παγκόσμια πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από έντονες γεωπολιτικές ανακατατάξεις, αλληπάλληλες ενεργειακές κρίσεις και αυξανόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις. Σε αυτό το σύνθετο περιβάλλον, οι πολιτικές για την κλιματική προσαρμογή και τη βιώσιμη ανάπτυξη αναδεικνύονται όχι μόνο ως περιβαλλοντική αναγκαιότητα, αλλά και ως στρατηγική επιλογή για την οικονομική και πολιτική σταθερότητα.

Κι ενώ οι πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης που στρατηγικά επιδιώκουν την ισορροπία μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και περιβαλλοντικής προστασίας εξελίσσονται και αποδίδουν σε βάθος ιστορικού χρόνου, οι σύγχρονες γεωπολιτικές κρίσεις απειλούν να ανατρέψουν τον καμβά προτεραιοτήτων των εθνικών κρατών και των υπερεθνικών οντοτήτων. Η κλιμάκωση των περιφερειακών και διεθνών συγκρούσεων, οι αναβαθμισμένες υβριδικές απειλές, οι πόλεμοι δια αντιπροσώπων, η άνοδος του εξτρεμισμού και η υποχώρηση των δημοκρατικών αξιών και του ορθού λόγου οδηγεί σε δομικές αντιφάσεις πολιτικών και υποχώρηση των πολιτικών πράσινης προσαρμογής και μετάβασης. Παράλληλα, δε, με τα παραπάνω, εντείνεται ο σκεπτικισμός των κοινωνιών ως προς το περιεχόμενο, την αποτελεσματικότητα και τη στρατηγική στόχευση των πολιτικών αυτών.

Η Ελλάδα είναι από τις χώρες που επηρεάζονται έντονα από το υφιστάμενο πλαίσιο μετάβασης, το οποίο συνδυαζόμενο με τις ευρύτερες γεωπολιτικές εξελίξεις καταγράφει:

- ◆ δείκτες υψηλής ενεργειακής φτώχειας που διαπερνά μεγάλο μέρος του πληθυσμού τόσο στην ύπαιθρο, όσο και στις χαμηλότερες εισοδηματικά τάξεις,

- ◆ υψηλό μέσο δείκτη παλαιότητας κτιρίων που σχετίζεται με χαμηλή ενεργειακή απόδοση,
- ◆ υψηλό βαθμό εξάρτησης από καύσιμα (ιδιαίτερα στον τομέα μεταφορών και στην ψύξη/ θέρμανση νοικοκυριών),
- ◆ υψηλό μέσο κόστος συντήρησης κατοικιών και στέγασης.

Επομένως, ανεξάρτητα από το διεθνές περιβάλλον η χώρα μας είναι υποχρεωμένη να αναπτύσσει πολιτικές πρωτοβουλίες που θέτουν στο επίκεντρο τη δίκαιη μετάβαση, την ανεξάρτηση από τρίτες χώρες, καθώς και την επίτευξη σταθερών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης, ώστε να μπορεί η ελληνική οικονομία να ανταποκρίνεται στις εξωγενείς διαταραχές.

Σημαντικό μοχλό σε αυτήν την κατεύθυνση αποτέλεσε το Ταμείο Ανθεκτικότητας και Ανάπτυξης, του οποίου τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα αναμένεται να αξιολογηθούν σε βάθος χρόνου. Οι πολιτικές μετάβασης, ωστόσο, απαιτούν σταθερό θεσμικό πλαίσιο και χρηματοδοτικά κίνητρα για επιχειρήσεις και νοικοκυριά, στοχεύοντας παράλληλα και στην προστασία των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Επιχειρώντας μια τεχνική διευθέτηση του ως άνω ζητήματος, το αρμόδιο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ανάρτησε στην επίσημη ιστοσελίδα της δημόσιας διαβούλευσης¹ Σχέδιο νόμου, με το οποίο δημιουργούνται νέα θεσμικά όργανα, απολύτως αναγκαία για τη διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων του Ταμείου Εκσυγχρονισμού και του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και την ορθή και αποτελεσματική αξιοποίησή τους, για την επίτευξη των στόχων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και αύξησης της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας, καθώς και κοινωνικά δίκαιης μετάβασης προς τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας.

Σύμφωνα με την ανάλυση των συνεπειών της ρύθμισης του παρόντος σχεδίου νόμου, οι προταθείσες διατάξεις και ρυθμίσεις αποσκοπούν, μεταξύ άλλων:

¹ <https://www.opengov.gr/minfin/?p=13910>

- Στην άμεση εισοδηματική στήριξη στα ευάλωτα νοικοκυριά, τις ευάλωτες πολύ μικρές επιχειρήσεις και τους ευάλωτους χρήστες των μεταφορών, με σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση και στην απαλλαγή από ανθρακούχες εκπομπές,
- Στην αποτελεσματική αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων του Ταμείου Εκσυγχρονισμού και του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου, μέσω ελέγχου και προώθησης σχετικών πράξεων και επενδύσεων,
- Στην ενίσχυση των υπηρεσιών και φορέων που συμμετέχουν στην αναπτυξιακή πολιτική της χώρας.

Ενώ σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, οι στόχοι που τίθενται αφορούν:

- Τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη στροφή στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τον εκσυγχρονισμό των ενεργειακών συστημάτων και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και αρνητικών εκπομπών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Την καταπολέμηση φαινομένων ενεργειακής φτώχειας και φτώχειας στον τομέα των μεταφορών.
- Την αποδοτική και αποτελεσματική χρηματοδότηση της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας, με την αξιοποίηση των εθνικών πόρων του Α.Π.Δ.Ε., ώστε να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αναπτυξιακό αποτέλεσμα για την ελληνική οικονομία και την κοινωνία.

Με το εν λόγω νομοσχέδιο επιχειρείται μια συνολική αντιμετώπιση των προαναφερθέντων ζητημάτων εντός 36 άρθρων, τα οποία κατανέμονται σε τρία (3) Μέρη (Μέρος Α΄ έως Μέρος Γ΄).

Το πρώτο μέρος (Μέρος Α΄) με τίτλο «ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ» αποτελείται από τρία (3) Κεφάλαια (Κεφάλαιο Α΄- Κεφάλαιο Γ΄).

Στο Κεφάλαιο Α' (άρθρα 1 έως 2) περιέχονται α) ως σκοπός του Μέρους Α' η υλοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για βιώσιμη ανάπτυξη, κλιματική ουδετερότητα, μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και καθιέρωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με εργαλεία χρηματοδοτικής ενίσχυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και συγκεκριμένα μέσω του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και το Ταμείου Εκσυγχρονισμού και β) ως αντικείμενο η σύσταση και λειτουργία οργανωτικής δομής για την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και του Ταμείου Εκσυγχρονισμού, που περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και την οργάνωση του συστήματος διοίκησης και διαχείρισης του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και τον συντονισμό της λειτουργίας του Ταμείου Εκσυγχρονισμού. Το Κεφάλαιο Β' με τίτλο ΣΥΣΤΑΣΗ, ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ (άρθρα 3-15) ορίζει τη σύσταση Ειδικής Υπηρεσίας Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και Ταμείου Εκσυγχρονισμού, ρυθμίζοντας το σκοπό και τις αρμοδιότητές της, τόσο αναφορικά με τη διαχείριση του Κοινωνικού Κλιματικού Σχεδίου, όσο και αναφορικά με για τον συντονισμό της λειτουργίας του Ταμείου Εκσυγχρονισμού και για την επίτευξη του σκοπού της. Περαιτέρω, ορίζει τη διάρθρωσή της (η οποία αποτελείται από α) τη Συντονιστική Αρχή Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου, β) τη Διεύθυνση Συντονισμού Ταμείου Εκσυγχρονισμού, γ) τη Μονάδα Διοικητικής Υποστήριξης, και δ) το Αυτοτελές Τμήμα Νομικής Υποστήριξης), προβαίνει στη σύσταση της Συντονιστικής Αρχής Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και της Διεύθυνσης Συντονισμού Ταμείου Εκσυγχρονισμού, ρυθμίζοντας το σκοπό, το αντικείμενο, τη διάρθρωση και τις αρμοδιότητες αυτών, ενώ προβλέπει και τη σύσταση Μονάδας Διοικητικής Υποστήριξης, με ρύθμιση του σκοπού και των αρμοδιοτήτων της. Περαιτέρω, ρυθμίζεται η σύσταση Αυτοτελούς Τμήματος Νομικής Υποστήριξης, η διάρθρωση και οι αρμοδιότητες αυτής, ενώ προβλέπεται ο τρόπος διορισμού Διοικητή της Ειδικής Υπηρεσία ΚΚΤ, τα προσόντα, η θητεία, οι αρμοδιότητες, η αμοιβή του και η σύσταση του Γραφείου του και η διάρθρωση του Γραφείου αυτού με παραπομπή στα άρθρα 45 έως 48 του ν. 4622/2019 σχετικά με τα ζητήματα οργάνωσης, αρμοδιοτήτων, λειτουργίας και στελέχωσης του. Στο Κεφάλαιο αυτό, επίσης, προβλέπεται ο τρόπος στελέχωσης (θέσεις, προσόντα) της Ειδικής Υπηρεσίας Κοινωνικού Κλιματικού

Ταμείου και Ταμείου Εκσυγχρονισμού, οι αμοιβές προσωπικού, η διαδικασία πρόσληψης ή απόσπασης και λύσης σύμβασης ή παύσης απόσπασης, ο τρόπος τοποθέτησης προϊσταμένων των οργανικών μονάδων, καθώς και η διαχείριση των λειτουργικών δαπανών, στέγασης και υλικοτεχνικής υποστήριξης της Ειδικής Υπηρεσίας ΚΚΤ και ΤΕ. Ορίζεται επίσης, ως λογιστική αρχή για τις δαπάνες του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου η Ειδική Υπηρεσία «Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων» και οι αρμοδιότητές της, ενώ ως Αρχή ελέγχου ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, της οποίας οι αρμοδιότητες επίσης απαριθμούνται. Τέλος, καθορίζεται η χρήση Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος, ο σκοπός του, τα είδη καταχωρήσεων και τα δεδομένα που καταχωρίζονται σε αυτό και οι αρμόδιοι προς καταχώρηση φορείς. Το Κεφάλαιο Γ' με τίτλο ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (άρθρο 16) περιέχει τις εν λόγω διατάξεις που αφορούν στο ως άνω Μέρος Α'.

Το δεύτερο μέρος (Μέρος Β') με τίτλο «ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ» αποτελείται από τρία (3) Κεφάλαια (Κεφάλαιο Α' - Κεφάλαιο Γ').

Στο Κεφάλαιο Α' με τίτλο ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (άρθρα 17 έως 19) περιέχονται τροποποιήσεις επί υφιστάμενων νομοθετημάτων (ν. 3614/2007 και 4914/2022) σχετικά με την παράταση αποσπάσεων υπαλλήλων σε αρχές ή φορείς που υλοποιούν Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις προς υποστήριξη της Συντονιστικής Αρχής ΚΚΤ από τη Μονάδα Οργάνωσης και Διαχείρισης, τον ορισμό της πρώτης ως αρμόδιας υπηρεσίας διαχείρισης και συντονισμού του ΚΚΤ και τις αρμοδιότητες των Ειδικών Υπηρεσιών της Εθνικής Αρχής Συντονισμού.

Στο Κεφάλαιο Β' με τίτλο ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ (άρθρα 20 έως 33) περιέχονται τροποποιήσεις επί υφιστάμενων νομοθετημάτων (ν. 3912/2011, 3986/2011, 4053/2012, 4314/2014, 4738/2020, 4872/2021, 4914/2022, 5026/2023, 5140/2024 και 5264/2025) σχετικά με απαλλαγές – προνόμια των άμεσων θυγατρικών της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, την ωρίμανση συμβάσεων από την Ελληνική

Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας και την ωρίμανση έργων που εντάσσονται στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης με σκοπό τη μεταφορά τους στο συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, τις προϋποθέσεις προκαταβολής έναντι παροχής καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας, τη διόρθωση παροράματος διάταξης περί μη επιλέξιμων δαπανών για συγχρηματοδότηση στα Περιφερειακά Προγράμματα, την ανακατανομή θέσεων προσωπικού Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης και ειδικότερα τα απαιτούμενα προσόντα του προσωπικού αυτού και τη μετάθεση ημερομηνίας κατάργησης θέσεων, τη διάρθρωση Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού και Συντονισμού Χρηματοδότησης Ειδικής Υπηρεσίας Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, τις προθεσμίες διάσπασης μέσω απόσχισης κλάδου και τις συμβολαιογραφικές πράξεις επί εδαφών Κλάδου Μεταλιγνιτικής Αξιοποίησης και επί εκτάσεων Γαιών Μεταλιγνιτικής Αξιοποίησης. Προβλέπει, περαιτέρω, τροποποιήσεις σχετικά με θέματα προσωπικού Ειδικών Υπηρεσιών και Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, καθώς και με τους υπόχρεους δήλωσης περιουσιακής κατάστασης τομέα δημοσίων συμβάσεων, αλλά και σχετικά με την αναστολή έναρξης ισχύος διαδικασιών ολοκλήρωσης έργων Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, καθώς και με τις εξουσιοδοτικές διατάξεις σε ζητήματα ολοκλήρωσης έργων Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων με οικονομικές εκκρεμότητες και επί αρμοδιότητα για το Υποπρόγραμμα Β' του Τομεακού Προγράμματος Ανάπτυξης του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών για την προγραμματική περίοδο 2026 – 2030. Τέλος, ρυθμίζονται θέματα διαχείρισης αδιάθετων ποσών έργων που χρηματοδοτούνται από πόρους του Ταμείου Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας και πρόβλεψης διαδικασίας επιστροφής κατά τα οριζόμενα στο παρόν, αλλά και θέματα χρηματοδότησης αναληφθεισών νομικών δεσμεύσεων έργων.

Στο Κεφάλαιο Γ' με τίτλο ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ (άρθρα 34 έως 35) περιέχονται τροποποιήσεις επί υφιστάμενων νομοθετημάτων (ν. 4549/2018 και ν. 4872/2021) σχετικά την αύξηση ορίου της νοσοκομειακής φαρμακευτικής δαπάνης των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. και του Γ.Ν.Θ. «ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ» και σχετικά με την παράταση ισχύος διατάξεων περί ρυθμίσεων

για τη διαδικασία καταβολής εφημεριών ιατρών και πρόσθετων αμοιβών λοιπού προσωπικού των νοσοκομείων, των Διοικήσεων Υγειονομικών Περιφερειών και του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας και των αποζημιώσεων του προσωπικού που απασχολείται στα εμβολιαστικά κέντρα του Εθνικού Προγράμματος Εμβολιασμών κατά του κορωνοϊού COVID-19 και του προσωπικού Κινητών Ομάδων Υγείας και Κέντρων Υγείας κατά του κορωνοϊού COVID-19.

Με το τρίτο μέρος (Μέρος Γ') με τίτλο ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ (άρθρο 36) ορίζεται ως χρόνος έναρξης ισχύος των υπό ψήφιση διατάξεων η δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Επισημαίνεται ότι το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου² αναρτήθηκε στην πλατφόρμα της Ανοιχτής Διακυβέρνησης στις 07/03/2026 ώρα 19:00, με καταληκτική ημέρα ώρα ολοκλήρωσης της διαδικασίας στις 23/03/2026 ώρα 10:00. Δηλαδή συνολικά, 15 ημέρες και 15 ώρες. Απεστάλη δε στην Ο.Κ.Ε. προς διατύπωση γνώμης στις 09 Μαρτίου 2026 από το Τμήμα Γ' της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης.

Ο χρόνος για την αποδοτική επεξεργασία του νομοθετικού υλικού (σ/ν), σε ένα τόσο καίριο και σύνθετο πεδίο πολιτικής δεν κρίνεται επαρκής για τον αναγνώστη, τους επιστημονικούς και τους κοινωνικούς φορείς. Όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει σε προηγούμενες γνώμες της, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο επίσημος χρόνος της διαβούλευσης, πέραν του χρόνου προδιαβούλευσης και συζήτησης με τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να είναι ικανός, ώστε να μπορεί να εκπονηθεί μια πλήρης και συμπεριληπτική γνωμοδότηση, κατόπιν της προβλεπόμενης εκ του νόμου διαδικασίας και των απαραίτητων συνεδριάσεων των οργάνων της. Στις δε περιπτώσεις κατά τις οποίες εισάγεται αναθεωρημένη έκδοση προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να προβλέπεται επιπλέον χρόνος μιας εβδομάδας για την αξιολόγηση των επικαιροποιημένων προτεινόμενων διατάξεων.

² <https://www.opengov.gr/minfin/?p=13910>

Άλλωστε, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. 2232/1994 (άρθρο 2 παρ. 2) ορίζεται ότι η Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τη γνώμη της μέσα σε προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών και μεγαλύτερη των σαράντα πέντε (45) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτή του θέματος. Μόνο μετά την πάροδο της προθεσμίας των σαράντα πέντε (45) ημερών η έλλειψη σχετικής γνώμης δεν εμποδίζει τη λήψη σχετικής απόφασης. Στο επόμενο εδάφιο του ίδιου άρθρου αναφέρεται η δυνατότητα σύντμησης της εν λόγω προθεσμίας σε δεκαπέντε μέρες, μόνο όμως σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις. Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί αν εμπίπτει στην κατηγορία του εξαιρετικά κατεπείγοντος, καθώς αφενός τίποτα σχετικό δεν αναφέρεται ούτε στο περιεχόμενο του, ούτε στην σχετική αλληλογραφία που το συνοδεύει, ενώ δεν μπορεί να διαγνωσθεί τέτοια επείγουσα περίπτωση με άλλον τρόπο.

Επισημαίνεται ότι σε αντίστοιχες γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής επί σχεδίων και προτάσεων Κανονισμών και Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αφιερώνεται πολλαπλάσιος χρόνος διαβούλευσης, με ακρόαση φορέων και αξιωματούχων των αρμόδιων Διευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (άνω των 2 μηνών) πριν το τελικό κείμενο εισαχθεί προς ψήφιση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Με βάση τις παραπάνω αρχές, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά εισαγωγικά ότι το σύνολο των διατάξεων χαρακτηρίζεται από έντονη επιδίωξη επιτάχυνσης διαδικασιών και ενίσχυσης της απορρόφησης πόρων, ιδίως στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Ωστόσο, η επιδίωξη αυτή φαίνεται να συνοδεύεται από παρεκκλίσεις από βασικές αρχές του διοικητικού και οικονομικού δικαίου, ενίσχυση της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης και περιορισμό των θεσμικών εγγυήσεων κατά τα παρακάτω αναλυτικά αναφερόμενα.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η κλιματική προσαρμογή και η βιώσιμη ανάπτυξη βρίσκονται πλέον στον πυρήνα της διεθνούς και ευρωπαϊκής ατζέντας. Σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται

γεωπολιτικά άρδην, η ικανότητα των κρατών να προσαρμόζονται στις περιβαλλοντικές προκλήσεις και να επενδύουν σε βιώσιμα μοντέλα ανάπτυξης θα καθορίσει εν πολλοίς το βαθμό ανθεκτικότητας, τη δίκαιη κατανομή της παραγόμενης ευημερίας, ενώ θα επηρεάσει δομικά τους θεσμούς άσκησης εξουσίας και θα δοκιμάσει το δημοκρατικό κεκτημένο. Επομένως, ο τρόπος με τον οποίο θα λάβει χώρα και θα προσληφθεί από τα κοινωνικά υποκείμενα η διαδικασία δίκαιης αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής μετάβασης είναι ζωτικής σημασίας για τις κοινωνίες, τους θεσμούς και την παγκόσμια και περιφερειακή οικονομία.

Το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο (Social Climate Fund) αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής με ρήτρες κοινωνικής δικαιοσύνης. Σε μια περίοδο κατά την οποία η πράσινη μετάβαση επιταχύνεται, η ανάγκη προστασίας των πιο ευάλωτων πολιτών καθίσταται πιο επιτακτική από ποτέ. Με την καθιέρωση του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου, η ΕΕ και τα κράτη-μέλη καλούνται να λάβουν δράσεις ώστε να περιορίσουν τις συνέπειες της βίαιης κλιματικής προσαρμογής, να περιορίσουν, δηλαδή, τις κοινωνικές ανισότητες, να διασφαλιστεί η ισόρροπη ανάπτυξη και να ενισχυθεί η κοινωνική αποδοχή των πράσινων πολιτικών. Με άλλα λόγια, το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο λειτουργεί ως «δίχτυ ασφαλείας» για τη δίκαιη εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Τον Ιούλιο του 2025, τέθηκε στην Ελλάδα σε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση το Εθνικό Κοινωνικό Κλιματικό Σχέδιο που αφορούσε στις παρεμβάσεις για τη δίκαιη πράσινη μετάβαση. Το σχέδιο αυτό προέβλεπε τη διάθεση πόρων περίπου 5 δις ευρώ μέχρι το 2032, στοχεύοντας στην υποστήριξη νοικοκυριών και επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση του κόστους της κλιματικής μετάβασης. Ως συνέχεια αυτής της διακηρυγμένης στρατηγικής προέκυψε η ανάγκη θεσμικής καθιέρωσης του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου³, το οποίο θα αποτελούσε το μηχανισμό εφαρμογής και υλοποίησης αυτής της στρατηγικής.

³ https://www.opengov.gr/consultations/wp-content/uploads/downloads/2025/07/%CE%9A%CE%9A%CE%A3_%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CC%81%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B2%CE%BF%CF%85%CC%81%CE%BB%CE%B5%CF%85%

Το νομοσχέδιο υπό διαβούλευση αναφέρεται σε δράσεις ανακούφισης που θα αμβλύνουν τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις από την επέκταση του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών στα κτίρια και τις οδικές μεταφορές. Το νέο σύστημα αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2027 και εντάσσεται στο πακέτο «Προσαρμογή στο 55%» (Fit for 55), δηλαδή στην μείωση των εκπομπών της ΕΕ κατά τουλάχιστον 55% ως το 2030.

Το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο αφορά χρηματοδοτήσεις ύψους 5,3 δις. ευρώ που θα δοθούν σε 1,5 εκατ. ευάλωτα νοικοκυριά και 70.000 πολύ μικρές επιχειρήσεις από την 1η Ιανουαρίου 2026 ως τις 31 Δεκεμβρίου 2032. Με αυτούς τους πόρους αναμένεται να χρηματοδοτηθούν η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων, προγράμματα κοινωνικής στέγασης και σχέδια πράσινης μετάβασης στις οδικές μεταφορές.

Η μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα συνεπάγεται σημαντικές αλλαγές στην καθημερινότητα των πολιτών. Η αύξηση του κόστους ενέργειας, η ανάγκη για ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών και η στροφή σε καθαρότερες μεταφορές δημιουργούν νέες προκλήσεις.

Ιστορικά, το πρώτο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών αφορούσε τον λιγνίτη στην παραγωγή ενέργειας κι έγινε γνωστός ως φόρος άνθρακα. Η εφαρμογή του οδήγησε να προστεθεί ένας απρόβλεπτος παράγοντας στην εξέλιξη της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος, έδωσε ώθηση στην χρηματιστικοποίηση της αναγκαίας πράσινης μετάβασης και τελικά οδήγησε σε αύξηση της τιμής του ρεύματος, σε έκθεση των κοινωνικών στρωμάτων σε κίνδυνο φτώχειας και υλικής αποστέρησης και στην υποβάθμιση της σημασίας της απανθρακοποίησης στο δημόσιο διάλογο, καθώς οι πολίτες, καταναλωτές και επιχειρήσεις συνέδεσαν τον αυξημένο πληθωρισμό με κερδοσκοπικές κινήσεις που έμμεσα συνδέονταν με τους στόχους της Πράσινης μετάβασης. Με άλλα λόγια, ο στόχος της εξόδου των λιγνιτικών μονάδων από το ενεργειακό μίγμα συνδέθηκε στα μάτια της κοινής γνώμης με τιμωρητικούς για την κοινωνία και αδιαφανείς κερδοσκοπικούς αγοραίους μηχανισμούς.

CF%83%CE%B7_%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%B9%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%B1.pdf

Η επέκταση του Συστήματος σε νέους τομείς, όπως αναφέρονται στο νομοσχέδιο, φαίνεται να αψηφά τα αμφίβολα αποτελέσματα από την υλοποίησή του (από το 2005 στην Ελλάδα) και την κριτική που έχει ασκηθεί στις επιπτώσεις από την εισαγωγή του. Το σημαντικότερο είναι ότι δεν περιγράφονται οι άμεσες οικονομικές συνέπειες από την επέκταση του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών στις οδικές μεταφορές και τα κτίρια, ώστε να είναι εκ των προτέρων γνωστές και ποσοτικοποιημένες οι επιπτώσεις, δεδομένου ότι θα επέλθει άμεση και σοβαρή αύξηση στο κόστος μετακινήσεων και θέρμανσης, τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τα νοικοκυριά.

Επί της ουσίας, η επέκταση του Συστήματος Εμπορίας Δωμάτων Εκπομπών στα κτίρια και τις οδικές μεταφορές θα εισάγει νέες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες. Αρχικά, δεν καθίστανται σαφείς οι λόγοι για τους οποίους θα πρέπει να επεκταθεί το σύστημα στους συγκριμένους τομείς (κτίρια και οδικές μεταφορές) που αποτέλεσμα θα έχει να πλήξει το εισόδημα της κοινωνικής πλειοψηφίας κι όχι στην κατανάλωση των υψηλότερων εισοδημάτων όπως πχ αεροπορικές μετακινήσεις.

Σε ό,τι αφορά το νομοσχέδιο, από το περιεχόμενό του δεν προκύπτουν τα κριτήρια με τα οποία θα επιλεγούν τα 1,5 εκατ. ευάλωτα νοικοκυριά και οι 70.000 πολύ μικρές επιχειρήσεις στα οποία θα στραφούν οι αντισταθμιστικές χρηματοδοτήσεις κι αν τα κριτήρια αυτά πρόκειται να είναι αποτέλεσμα κοινωνικού διαλόγου, διαφανή, κοινώς αποδεκτά και ελέγξιμα ή θα ελλείψει αυτών των προϋποθέσεων θα αναπαραχθούν χρόνιες παθολογίες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.

Επιπρόσθετα, σημασία έχει και η διαδικασία που θα επιλεγεί. Αν οι χρηματοδοτήσεις διεκπεραιωθούν μέσω των επίσημων μηχανισμών τραπεζικής χρηματοδότησης, ενδεχομένως να αποκλειστούν εξ αρχής νοικοκυριά και επιχειρήσεις που χρήζουν της μεγαλύτερης δυνατής οικονομικής ενίσχυσης για την ενεργειακή τους αναβάθμιση. Αποκλείοντας αυτά τα νοικοκυριά και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είτε επειδή έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές, είτε επειδή κρίνονται αναξιόχρεα, η επέκταση του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εμπορίας Εκπομπών θα εντείνει την ενεργειακή φτώχεια και θα καθυστερήσει εκ νέου την

αναγκαία ενεργειακή μετάβαση προς ένα μίγμα απαλλαγμένο από επικίνδυνους ρύπους.

Η θέσπιση, οργάνωση και λειτουργία ενός ορθά διαρθρωμένου, λειτουργικού και αποτελεσματικού πλαισίου για την κοινωνική κλιματική πολιτική και την βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία της χώρας αποτελεί μια θετική συνθήκη, η οποία ωστόσο απαιτεί πλήθος εξειδικεύσεων και συστηματοποιημένων πολιτικών για την επίτευξη των διακηρυγμένων στόχων της.

Το σχέδιο νόμου με τίτλο: «Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο, Ταμείο Εκσυγχρονισμού και άλλες Διατάξεις» στοχεύει στη δημιουργία του θεσμικού και διοικητικού μηχανισμού που θα επιτρέψει στην Ελλάδα να διαχειριστεί τους πόρους του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου (ΚΚΤ) και του Ταμείου Εκσυγχρονισμού. Η βασική του επιλογή είναι η σύσταση Ειδικής Υπηρεσίας Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και Ταμείου Εκσυγχρονισμού στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, με αρμοδιότητες συντονισμού, διαχείρισης και παρακολούθησης των σχετικών προγραμμάτων.

Η προσέγγιση του νομοσχεδίου είναι διοικητική και οργανωτική, καθώς επικεντρώνεται στη δημιουργία νέων διοικητικών δομών, στον καθορισμό αρμοδιοτήτων διαχείρισης και στον έλεγχο, τη λογιστική αρχή και τα πληροφοριακά συστήματα. Ωστόσο, σε σύγκριση με το υπόβαθρο του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο έχει σαφώς κοινωνικό και μεταβατικό χαρακτήρα, το νομοσχέδιο δεν φαίνεται να δίνει έμφαση στον κοινωνικό σχεδιασμό των μέτρων, στους τελικούς δικαιούχους και στους μηχανισμούς κοινωνικής συμμετοχής και διαβούλευσης.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προβλέπει ότι το Ταμείο λειτουργεί ως εργαλείο κοινωνικής αντιστάθμισης της επέκτασης του "EU Emissions Trading System (ETS)" σε κτίρια και μεταφορές, ώστε να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις στην ενεργειακή και μεταφορική φτώχεια. Το παρόν νομοσχέδιο, αντίθετα, φαίνεται να εστιάζει περισσότερο στον μηχανισμό διοίκησης του Ταμείου και λιγότερο στο περιεχόμενο των πολιτικών που θα χρηματοδοτηθούν και στη διασύνδεση του με τις υπάρχουσες πολιτικές μετριασμού και προσαρμογής.

Το νομοσχέδιο αναγνωρίζει ρητά τον Κανονισμό (ΕΕ) 2023/955 και ενσωματώνει τις βασικές απαιτήσεις του ως προς τη διακυβέρνηση του Ταμείου.

Ειδικότερα προβλέπεται μεταξύ άλλων η δημιουργία Συντονιστικής Αρχής Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου (ΚΚΤ), σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και λογιστική αρχή και αρχή ελέγχου.

Τα παραπάνω αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την απορρόφηση των πόρων του Ταμείου. Ωστόσο, ο σχετικός Κανονισμός της ΕΕ προβλέπει και άλλα κρίσιμα στοιχεία τα οποία δεν αποτυπώνονται στο εν λόγω νομοσχέδιο όπως:

- η συμμετοχή κοινωνικών εταίρων
- οι διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης
- ο σαφής προσδιορισμός κοινωνικών στόχων

Το μεγαλύτερο μέρος των διατάξεων αφορά την οργανωτική δομή, τη στελέχωση και τις διοικητικές διαδικασίες και ελέγχους. Το ανωτέρω γεγονός δημιουργεί την εντύπωση ότι το ΚΚΤ αντιμετωπίζεται περισσότερο ως χρηματοδοτικό εργαλείο διοίκησης και λιγότερο ως κοινωνική πολιτική μετάβασης.

Το νομοσχέδιο προβλέπει επίσης ότι το Κοινωνικό Κλιματικό Σχέδιο πρέπει να ευθυγραμμίζεται με μια σειρά εθνικών πολιτικών, όπως:

- το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα,
- το Σχέδιο Δίκαιης Μετάβασης,
- το Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας,
- το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Η πρόβλεψη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική και συνάδει με την ευρωπαϊκή προσέγγιση της πολιτικής συνοχής μεταξύ διαφορετικών χρηματοδοτικών εργαλείων, ωστόσο δεν αποσαφηνίζεται ο τρόπος με τον οποίο θα υλοποιηθεί σε πρακτικό επίπεδο ο συντονισμός, ποιοι φορείς θα έχουν ρόλο σχεδιασμού πολιτικών και ποιος θα αξιολογεί τη συνοχή των μέτρων.

Συνολικά, το υπό εξέταση σχέδιο νόμου συνθέτει ένα σύνολο ετερογενών διατάξεων, οι οποίες εκτείνονται από την οργάνωση κρίσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων (ΚΚΤ, Ταμείο Εκσυγχρονισμού, ΠΔΕ) έως ρυθμίσεις για τη διαφάνεια και την υγεία. Παρά την πολυθεματικότητά του, ο κοινός παρονομαστής είναι η προσπάθεια επιτάχυνσης των διαδικασιών και η μεγιστοποίηση της απορρόφησης των πόρων.

Οι προτεινόμενες διατάξεις συμβάλλουν, στο σύνολό τους, στην ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και στη διευκόλυνση της υλοποίησης αναπτυξιακών παρεμβάσεων, ιδίως σε ό,τι αφορά την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τη διαχείριση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Ιδιαίτερα θετικά αξιολογούνται οι ρυθμίσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της διαφάνειας στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, καθώς και εκείνες που επιτρέπουν την ταχύτερη ανακατανομή πόρων και την αντιμετώπιση διοικητικών και χρηματοδοτικών εκκρεμοτήτων.

Πλην όμως, το βασικότερο ζήτημα που ανακύπτει από την ανάγνωση του νομοσχεδίου είναι ο καθαρά τεχνικός και διαδικαστικός του χαρακτήρας. Το κείμενο εστιάζοντας αποκλειστικά στη διάρθρωση του διοικητικού μηχανισμού, αφήνει ένα στρατηγικό κενό ως προς την ουσία της στοχοθεσίας του και τις δημόσιες πολιτικές που θα διέπουν την εφαρμογή του. Επίσης διαπιστώνεται ότι σημαντικό μέρος των ρυθμίσεων βασίζεται σε μηχανισμούς αυξημένης διοικητικής ευχέρειας, όπως η ευρεία χρήση εξουσιοδοτικών διατάξεων για την έκδοση κανονιστικών πράξεων, η παράκαμψη υφιστάμενων διαδικασιών και η συγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε κεντρικά όργανα. Η προσέγγιση αυτή, αν και μπορεί να επιταχύνει την υλοποίηση πολιτικών, ενδέχεται να επηρεάσει την προβλεψιμότητα του θεσμικού πλαισίου και να περιορίσει τις εγγυήσεις διαφάνειας και ελέγχου.

Επιπλέον, επισημαίνεται εκτεταμένη χρήση παρεκκλίσεων από γενικές και ειδικές διατάξεις, ιδίως στον τομέα της μεταλignιτικής αξιοποίησης, καθώς και τάση παράτασης ή ανανέωσης προσωρινών ρυθμίσεων, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για πιο σταθερές και μόνιμες θεσμικές λύσεις. Σε αυτό το σύγχρονο πλαίσιο

αναγκών και προτεραιοτήτων, η ισορροπία μεταξύ ταχύτητας και θεσμικής ασφάλειας θα πρέπει να παραμένει ως βασική επιδίωξη.

Αναλυτικότερα, εντοπίζονται μια σειρά από οριζόντια ζητήματα που άπτονται της ουσίας και της φιλοσοφίας του νομοσχεδίου:

- **Διαδικαστικός έναντι Στρατηγικού Χαρακτήρα:** Δεν περιγράφεται η στρατηγική κατανομή των πόρων μεταξύ των διαφόρων δράσεων, αλλά ούτε συγκεκριμένες δράσεις/πυλώνες πολιτικής. Το νομοσχέδιο εστιάζει σχεδόν αποκλειστικά στη «μηχανική» των διαδικασιών, αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα τη στρατηγική. Ενώ δημιουργείται ο μηχανισμός, δεν προκύπτει με σαφήνεια ο τρόπος με τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν οι πόροι στην πράξη, ποιοι συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι τίθενται και πώς αυτοί θα εξυπηρετήσουν τον εθνικό στόχο για την κλιματική ουδετερότητα.

- **Στοχοθεσία:** Δεν προσδιορίζονται οι συγκεκριμένοι ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Η στοχοθεσία του νομοσχεδίου φαίνεται να περιορίζεται στην «απορρόφηση των πόρων», η οποία θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέσο και όχι ως σκοπός. Η αξιολόγηση θα έπρεπε να βασίζεται πρωτίστως στο κοινωνικό αποτέλεσμα και στον πραγματικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο των παρεμβάσεων, στοιχεία που προς το παρόν απουσιάζουν από τη στοχοθεσία του μηχανισμού.

- **Έλλειμμα Κοινωνικής Διάστασης:** Η έλλειψη αναφοράς σε συγκεκριμένα κοινωνικά κριτήρια καθιστά αδύνατο τον ουσιαστικό σχολιασμό της κοινωνικής αποτελεσματικότητας του Ταμείου στην παρούσα φάση. Παρά τον τίτλο «Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο», η κοινωνική διάσταση παραμένει ασαφής. Απουσιάζει η ρητή προτεραιοποίηση των ευάλωτων νοικοκυριών και ένας συγκεκριμένος οδικός χάρτης για τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας. Χωρίς σαφή κοινωνικά κριτήρια, το Ταμείο κινδυνεύει να λειτουργήσει ως ένας ακόμη ψυχρός χρηματοδοτικός μηχανισμός χωρίς άμεσο αντίκτυπο στη βάση της κοινωνίας.

- **Εμβόλιμες και Ετερογενείς Διατάξεις:** Παρατηρείται για ακόμη μια φορά το φαινόμενο της προσθήκης διατάξεων που δεν σχετίζονται με το κύριο

αντικείμενο του νομοσχεδίου (όπως οι ρυθμίσεις για την υγεία και την καθολική ταχυδρομική υπηρεσία). Η πρακτική αυτή δυσχεραίνει τον κοινοβουλευτικό και κοινωνικό έλεγχο, υποβαθμίζοντας την ποιότητα της νομοθέτησης.

- **Η «Νομοθεσία των Παρεκκλίσεων»:** Προκειμένου να επιτευχθεί η ταχύτητα, εισάγονται εκτεταμένες παρεκκλίσεις από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (π.χ. στις μισθώσεις, στις αποσπάσεις και στην ωρίμανση συμβάσεων). Προβληματισμό ως προς την τήρηση της αρχής της καλής νομοθέτησης εγείρει η συστηματική χρήση της φράσης «κατά παρέκκλιση» (η οποία εντοπίζεται τουλάχιστον οκτώ φορές στο κείμενο). Η κατ' εξαίρεση νομοθέτηση τείνει να καταστεί ο κανόνας, υπονομεύοντας την ασφάλεια δικαίου και απαξιώνοντας τα υφιστάμενα θεσμικά πλαίσια (όπως το Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας ή το πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων).

- **Θεσμική Αξιοπιστία και Ανεξαρτησία Διοίκησης:** Η πλήρης τεχνική και οικονομική εξάρτηση του Διοικητή της Ειδικής Υπηρεσίας από την εκάστοτε κυβέρνηση εγείρει σοβαρά ζητήματα θεσμικής αξιοπιστίας. Η έλλειψη εχεγγύων ανεξαρτησίας υπονομεύει τη σταθερότητα και την αυτονομία της διοίκησης των Ταμείων ως μηχανισμών διαχείρισης. Ακόμη, η διακυβέρνηση των Ταμείων υιοθετεί το μοντέλο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF). Πρόκειται για ένα σχήμα που χαρακτηρίζεται από έντονο συγκεντρωτισμό, καθώς η λήψη αποφάσεων λαμβάνει χώρα σε κεντρικό επίπεδο, με ισχυρό συντονιστικό ρόλο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Ενώ το μοντέλο αυτό διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τους ενωσιακούς κανονισμούς και την αυστηρή τήρηση των ελεγκτικών διαδικασιών, εμφανίζει δομικές αδυναμίες ως προς τη λογοδοσία και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Συνεπώς, υπογραμμίζεται ότι η δημιουργία ενός άρτιου διοικητικού σκελετού είναι αναγκαία, αλλά όχι ικανή συνθήκη για τη δίκαιη μετάβαση. Η απουσία ενός σαφούς «οδικού χάρτη» στρατηγικής εγείρει ερωτήματα αν τελικά οι πόροι θα κατευθυνθούν εκεί που υπάρχει η μέγιστη κοινωνική ανάγκη.

Επιπλέον, θεωρείται αναγκαία η προσεκτική στάθμιση μεταξύ της ταχύτητας υλοποίησης και των αρχών της διαφάνειας και της ασφάλειας δικαίου. Η αυξημένη εξάρτηση από κανονιστικές πράξεις της διοίκησης (υπουργικές αποφάσεις) που θα

ακολουθήσουν, μεταθέτει την ουσιαστική ρύθμιση κρίσιμων ζητημάτων στο μέλλον, περιορίζοντας τη δυνατότητα του παρόντος κοινωνικού διαλόγου να παρέμβει στον πυρήνα της πολιτικής.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω επισημάνσεων, υπογραμμίζεται η επιτακτική ανάγκη για μια συνολική αναθεώρηση της φιλοσοφίας του νομοσχεδίου, με στόχο την ενίσχυση των μηχανισμών διαφάνειας και λογοδοσίας. Είναι κρίσιμο η επιδίωξη της επιχειρησιακής ταχύτητας να μην αποβεί εις βάρος της θεσμικής συνέχειας και της μεταφοράς τεχνογνωσίας εντός της Δημόσιας Διοίκησης. Προς αυτή την κατεύθυνση, κρίνεται απαραίτητος ο δραστικός περιορισμός των εξαιρέσεων από το γενικό κανονιστικό πλαίσιο και η οργανική ενσωμάτωση των όποιων έκτακτων ρυθμίσεων σε ένα συνεκτικό, σταθερό και προβλέψιμο σύστημα διοίκησης που θα εμπνέει εμπιστοσύνη στους πολίτες και τους κοινωνικούς εταίρους. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη την κεφαλαιώδη σημασία του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου για την επίτευξη μιας αυθεντικά δίκαιης μετάβασης, προτείνονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις του σχεδίου νόμου.

Πρωτίστως, απαιτείται η διασφάλιση της πραγματικής ανεξαρτησίας της διοίκησης της Ειδικής Υπηρεσίας. Ο Διοικητής πρέπει να διαθέτει θεσμικά εχέγγυα ανεξαρτησίας, διασφαλίζοντας ότι η διαχείριση των πόρων θα γίνεται με αυστηρά τεχνοκρατικά και κοινωνικά κριτήρια. Παράλληλα, κρίνεται απαραίτητη η θεσμοθέτηση μιας μόνιμης Συμβουλευτικής Επιτροπής Διαβούλευσης, με την υποχρεωτική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων (ΟΚΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΣΕ, οργανώσεις κοινωνίας πολιτών κ.λπ.), η οποία θα έχει ουσιαστικό ρόλο στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση του «Κοινωνικού Κλιματικού Σχεδίου», μετατρέποντας τον διάλογο από τυπική υποχρέωση σε πυλώνα κοινωνικής συναίνεσης.

Στο επίπεδο της ουσίας της πολιτικής, η στρατηγική του Ταμείου οφείλει να επικεντρωθεί στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας μέσω μόνιμων και βιώσιμων λύσεων. Αντί της μονομερούς έμφασης σε πρόσκαιρες εισοδηματικές ενισχύσεις, το βάρος πρέπει να δοθεί στην ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων και σε υποδομές που θωρακίζουν μακροπρόθεσμα τα ευάλωτα νοικοκυριά,

διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι οι πόροι του Ταμείου δεν θα αναλωθούν σε διοικητικές δαπάνες και γραφειοκρατικές λειτουργίες.

Επιπλέον, η δράση της Ε.Ε.ΣΥ.Π. (Υπερταμείο) στον τομέα της ωρίμανσης έργων στρατηγικής σημασίας είναι σημαντικό να διέπεται από απόλυτη διαφάνεια. Είναι απαραίτητο οι διαδικασίες αυτές να υπόκεινται σε δημόσια λογοδοσία, με την υποχρεωτική δημοσίευση αναλυτικών ετήσιων εκθέσεων πεπραγμένων για κάθε έργο, ώστε να αποφεύγεται η διολίσθηση σε πρακτικές σιωπηρής έγκρισης χωρίς ουσιαστικό έλεγχο.

Τέλος, σκόπιμη κρίνεται η επανεξέταση του καθεστώτος στελέχωσης και αμοιβών της νέας Υπηρεσίας, υιοθετώντας τις αρχές του Ενιαίου Μισθολογίου. Η δημιουργία υπαλλήλων «δύο ταχυτήτων» μέσω αδιαφανών συστημάτων επιβράβευσης και bonus υπονομεύει το ηθικό του προσωπικού και τη λειτουργία του Ταμείου. Η εμπιστοσύνη στη δημόσια διοίκηση χτίζεται με ενιαίους κανόνες, αξιοκρατία και εργασιακή ασφάλεια, και όχι με αποσπασματικές παρεκκλίσεις που ευνοούν την εργασιακή αβεβαιότητα.

Η αναλυτική εξέταση του νομοσχεδίου αναδεικνύει μια σειρά από κρίσιμα σημεία που άπτονται της διακυβέρνησης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της διοικητικής διαφάνειας. Ενδεικτικά, στα Άρθρα 3 και 9, η υιοθέτηση ενός μοντέλου έντονου συγκεντρωτισμού, με την υπαγωγή της Ειδικής Υπηρεσίας απευθείας στον Υπουργό και τον διορισμό Διοικητή υπό «συμβόλαιο απόδοσης», εγείρει σοβαρά ερωτήματα για τη θεσμική ανεξαρτησία του φορέα. Η δυνατότητα παύσης του Διοικητή «οποτεδήποτε και αζημίως» στερεί από τη θέση τα απαραίτητα εχέγγυα αυτοτέλειας, καθιστώντας τη διαχείριση τόσο σημαντικών κονδυλίων ευάλωτη σε συγκυριακές πολιτικές επιλογές, αντί για μια σταθερή, μακροπρόθεσμη στρατηγική.

Ομοίως, στο πεδίο της στελέχωσης και τεκμηρίωσης των λειτουργικών δαπανών, τα Άρθρα 9, 11 και 12 εισάγουν πρακτικές που υπονομεύουν τη συνοχή της δημόσιας διοίκησης. Η δημιουργία ενός προσωπικού «δύο ταχυτήτων» μέσω επιλεκτικών χρηματικών επιβραβεύσεων (bonus), σε συνδυασμό με την εκτεταμένη χρήση αποσπάσεων που λύονται ανά πάσα στιγμή, δημιουργεί συνθήκες εργασιακής ανασφάλειας. Η συστηματική πλέον παρέκκλιση από το Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας και το πλαίσιο των δημοσίων μισθώσεων, καταδεικνύει μια τάση εύνοιας προς την ταχύτητα έναντι της αξιοκρατίας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Ακολουθούν αναλυτικά οι παρατηρήσεις κατ' άρθρον.

ΜΕΡΟΣ Α΄- ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ

Άρθρα 1-2

Τα εισαγωγικά άρθρα καθορίζουν τον σκοπό και το αντικείμενο του νομοσχεδίου, δηλαδή την αξιοποίηση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων για την επίτευξη στόχων κλιματικής ουδετερότητας. Θετικό στοιχείο αποτελεί η σαφής αναφορά σύνδεσης με το ευρωπαϊκό πλαίσιο, ωστόσο δεν περιγράφονται οι

κοινωνικές ομάδες στόχος του ΚΚΤ και δεν γίνεται αναφορά σε ενεργειακή ή μεταφορική φτώχεια.

ΑΡΘΡΑ 3-6

Τα άρθρα 3 έως 6 αφορούν τη δημιουργία της Ειδικής Υπηρεσία Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και Ταμείου Εκσυγχρονισμού (ΚΚΤ και ΤΕ) και των βασικών διοικητικών δομών όπου υπάρχει σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων, αναφορά για σύστημα παρακολούθησης έργων και μηχανισμών αναφορών προς την ΕΕ, ωστόσο παρατηρείται υπερσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε κεντρικό επίπεδο και απουσία αναφοράς του τρόπου συμμετοχής περιφερειακών ή τοπικών αρχών. Η περιορισμένη συμμετοχή των περιφερειακών ή τοπικών αρχών μπορεί να υπονομεύσει τους στόχους του ΚΚΤ με τους παρακάτω τρόπους:

1. Έλλειψη τοπικής προσαρμογής: Οι κεντρικές αποφάσεις δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες, τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάθε περιοχής. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μέτρα που δεν είναι αποτελεσματικά ή ακόμη και κοινωνικά ακατάλληλα για ορισμένες κοινότητες.

2. Αποδυνάμωση της κοινωνικής αποδοχής: Η συμμετοχή τοπικών αρχών και κοινοτήτων ενισχύει την εμπιστοσύνη και τη συναίνεση στα μέτρα του ταμείου. Η απουσία τους μπορεί να προκαλέσει αντιδράσεις ή δυσπιστία, μειώνοντας την αποτελεσματικότητα των πολιτικών.

3. Μειωμένη αξιοποίηση πόρων: Οι τοπικές αρχές διαθέτουν γνώσεις και υποδομές που μπορούν να κάνουν την εφαρμογή των προγραμμάτων πιο αποδοτική. Όταν αποκλείονται, υπάρχει κίνδυνος σπατάλης ή αναποτελεσματικής κατανομής των πόρων.

4. Περιορισμένη καινοτομία και ευελιξία: Οι τοπικές αρχές μπορούν να προτείνουν καινοτόμες λύσεις και προσαρμογές στις ειδικές ανάγκες τους. Η κεντρική υπερσυγκέντρωση μειώνει την ευελιξία και την προσαρμοστικότητα των προγραμμάτων.

Συνολικά, η απουσία συμμετοχής των περιφερειακών και τοπικών αρχών μπορεί να καταστήσει τα μέτρα λιγότερο στοχευμένα, λιγότερο αποδεκτά κοινωνικά και τελικά λιγότερο αποτελεσματικά στην επίτευξη των στόχων του ΚΚΤ.

ΑΡΘΡΑ 7 έως 12

Τα άρθρα 7-12 ρυθμίζουν θέματα διοικητικής υποστήριξης, νομικής υποστήριξης και στελέχωσης. Η πρόβλεψη για τεχνική βοήθεια και ειδικές αποδοχές προσωπικού συνάδει με την πρακτική των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, ωστόσο, δεν υπάρχει πρόβλεψη για εξειδίκευση σε κοινωνικές πολιτικές και συμμετοχή εμπειρογνομώνων σε ζητήματα ενεργειακής φτώχειας.

Αναλυτικότερα, εξειδικεύοντας ανά άρθρο, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει τα παρακάτω:

Άρθρο 3

Η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου και Ταμείου Εκσυγχρονισμού κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς δημιουργεί έναν ενιαίο διοικητικό πυρήνα για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των σχετικών χρηματοδοτικών εργαλείων. Η πρόβλεψη για συνολική εποπτεία της υλοποίησης των προγραμμάτων, καθώς και για συνεχή αξιολόγηση και αναθεώρηση του Κοινωνικού Κλιματικού Σχεδίου, ενισχύει τη δυνατότητα αποτελεσματικής απορρόφησης των πόρων.

Ωστόσο, η συγκέντρωση ευρέος φάσματος αρμοδιοτήτων στην ίδια υπηρεσία (σχεδιασμός, παρακολούθηση, αξιολόγηση και εισήγηση τροποποιήσεων) δημιουργεί κινδύνους περιορισμού της λειτουργικής διάκρισης ρόλων και ενδεχόμενης αποδυνάμωσης των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, η διάκριση μεταξύ των δύο Ταμείων δεν αποτυπώνεται με επαρκή σαφήνεια, γεγονός το οποίο ενδέχεται να οδηγήσει σε ασάφειες ως προς τις προτεραιότητες πολιτικής.

Τέλος, παρατηρείται ότι η κοινωνική διάσταση του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου δεν αναδεικνύεται επαρκώς στο επίπεδο της αποστολής της Υπηρεσίας,

ιδίως ως προς την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και τη στήριξη των ευάλωτων ομάδων.

Άρθρο 4

Η προβλεπόμενη διάρθρωση της Ειδικής Υπηρεσίας είναι σαφής και λειτουργικά συνεκτική, καθώς περιλαμβάνει διακριτές οργανικές μονάδες για τον συντονισμό των δύο Ταμείων, καθώς και υποστηρικτικές δομές διοικητικού και νομικού χαρακτήρα. Η πρόβλεψη αυτοτελούς νομικής υποστήριξης κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένης της πολυπλοκότητας του ενωσιακού κανονιστικού πλαισίου.

Ωστόσο, διαπιστώνεται μια ασυμμετρία ως προς τη θεσμική βαρύτητα των δύο πυλώνων, καθώς το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο υποστηρίζεται από «Συντονιστική Αρχή», ενώ το Ταμείο Εκσυγχρονισμού από «Διεύθυνση», γεγονός που ενδέχεται να επηρεάσει την ισορροπία στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών. Επιπλέον, η εξάρτηση της εσωτερικής διάρθρωσης από μελλοντικές υπουργικές αποφάσεις περιορίζει τον βαθμό θεσμικής σταθερότητας.

Άρθρο 5

Ιδιαίτερα θετική κρίνεται η πρόβλεψη για ισχυρά συστήματα ελέγχου, πρόληψης απάτης και διασφάλισης των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η μέριμνα για τη διαφάνεια μέσω της δημοσιοποίησης στοιχείων. Επιπλέον, η πρόβλεψη για ευθυγράμμιση με ευρύτερες εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές ενισχύει τη συνοχή του σχεδιασμού και αποτρέπει τις επικαλύψεις.

Παρά ταύτα, η έμφαση δίνεται κυρίως στη διοικητική και ελεγκτική διάσταση, ενώ η αξιολόγηση του κοινωνικού αντικτύπου των παρεμβάσεων δεν αναδεικνύεται με την ίδια ένταση. Η αναφορά στον κοινωνικό διάλογο παραμένει γενική και δεν συνοδεύεται από συγκεκριμένους μηχανισμούς συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων ή της κοινωνίας των πολιτών. Η Συντονιστική Αρχή ΚΚΤ οφείλει να διασφαλίζει την ουσιαστική συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του «κοινωνικού διαλόγου για το κλίμα» προκειμένου ο διάλογος να μην είναι τυπικός, αλλά ουσιαστικός.

Παρά τη γενική αναφορά στη συμμόρφωση με τις ενωσιακές απαιτήσεις, η έλλειψη ρητής πρόβλεψης για τη συμμετοχή της ΟΚΕ και άλλων κοινωνικών εταίρων στην εξειδίκευση του «Κοινωνικού Κλιματικού Σχεδίου» συνιστά σημαντικό έλλειμμα στον τομέα του κοινωνικού διαλόγου. Η απουσία αυτή είναι ιδιαίτερα κρίσιμη, καθώς η κοινωνική στόχευση και η προστασία των ευάλωτων ομάδων θα έπρεπε να αποτελούν τον πυρήνα του σχεδιασμού και όχι μια διοικητική εκκρεμότητα που θα ρυθμιστεί στο μέλλον με αδιαφανείς όρους.

Τέλος, η συσσώρευση πολλαπλών λειτουργιών στην ίδια αρχή ενδέχεται να προκαλέσει διοικητική επιβάρυνση και κινδύνους δυσλειτουργίας.

Άρθρο 6

Η Διεύθυνση Συντονισμού του Ταμείου Εκσυγχρονισμού αναλαμβάνει έναν σαφώς ορισμένο ρόλο ως προς την παρακολούθηση και υποστήριξη των επενδύσεων, καθώς και τη διασύνδεση με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Η πρόβλεψη συνεργασίας με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας συμβάλλει στην ευθυγράμμιση των επενδύσεων με τους εθνικούς ενεργειακούς στόχους.

Ωστόσο, ο ρόλος της Διεύθυνσης εμφανίζεται περισσότερο διαχειριστικός και λιγότερο στρατηγικός, γεγονός που ενδέχεται να περιορίσει τη συμβολή της στη διαμόρφωση ενεργειακής πολιτικής. Παράλληλα, η εμπλοκή πολλών φορέων ενδέχεται να δημιουργήσει κατακερματισμό αρμοδιοτήτων και καθυστερήσεις στη λήψη αποφάσεων.

Άρθρο 7

Η σύσταση της Μονάδας Διοικητικής Υποστήριξης είναι αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία της Υπηρεσίας, ιδίως ως προς τη διοικητική, οικονομική και ψηφιακή υποστήριξη. Η πρόβλεψη για ανάπτυξη διαδικασιών και τεχνολογικών εργαλείων είναι θετική και συνάδει με τις απαιτήσεις διαχείρισης ευρωπαϊκών πόρων. Ωστόσο, η γενικότητα της διατύπωσης των αρμοδιοτήτων δεν επιτρέπει σαφή αποτύπωση της λειτουργικής της συμβολής, ενώ δεν διασφαλίζεται επαρκώς ότι θα διαθέτει τους αναγκαίους πόρους και εξειδίκευση για την υποστήριξη ενός τόσο σύνθετου σχήματος.

Άρθρο 8

Η πρόβλεψη για αυτοτελές τμήμα νομικής υποστήριξης αποτελεί σημαντική εγγύηση για τη νομιμότητα των διαδικασιών και την αποτελεσματική αντιμετώπιση σύνθετων νομικών ζητημάτων. Ιδιαίτερα θετική είναι η αναφορά στη μελέτη διεθνών βέλτιστων πρακτικών. Ωστόσο, η περιορισμένη στελέχωση (τρεις θέσεις συνολικά) ενδέχεται να μην επαρκεί για την κάλυψη των αυξημένων απαιτήσεων που συνεπάγεται η διαχείριση δύο μεγάλων ευρωπαϊκών ταμείων, ιδίως σε θέματα κρατικών ενισχύσεων, δημοσίων συμβάσεων και κανονιστικής συμμόρφωσης.

Άρθρο 9

Η πρόβλεψη για τον διορισμό Διοικητή με εξειδικευμένα προσόντα αποτελεί καταρχήν ορθή επιλογή, η οποία όμως υπονομεύεται στην πράξη από την πλήρη απουσία θεσμικών εγγυήσεων ανεξαρτησίας. Η διάταξη που επιτρέπει την παύση του Διοικητή «οποτεδήποτε και αζημίως» μόνο με μια κοινή υπουργική απόφαση, στερεί από τη θέση κάθε ίχνος διοικητικής αυτοτέλειας.

Το δε «συμβόλαιο απόδοσης» και η συνακόλουθη ετήσια ειδική ανταμοιβή (bonus) παραμένουν διαδικασίες στερούμενες διαφάνειας. Από το κείμενο του νόμου προκύπτει ότι οι ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι ορίζονται κατά την απόλυτη διακριτική ευχέρεια του Υπουργού, χωρίς καμία πρόβλεψη για δημόσια γνωστοποίηση των κριτηρίων ή εκ των υστέρων λογοδοσία.

Επιπλέον, η στοχοθεσία, όπως περιγράφεται, φαίνεται να εστιάζει αποκλειστικά σε ψυχρή απορρόφηση πόρων. Χωρίς σαφείς, μετρήσιμους και δημοσιοποιημένους δείκτες κοινωνικού αντικτύπου, η διοίκηση θα ωθείται στην εξάντληση των κονδυλίων εις βάρος της ουσίας του Ταμείου, που είναι η προστασία των ευάλωτων πολιτών. Τέλος, η εισαγωγή τέτοιων συστημάτων αμοιβών έρχεται σε ευθεία σύγκρουση με τη φιλοσοφία του ενιαίου μισθολογίου ως εγγυητή της διαφάνειας, δημιουργώντας ανομοιογένεια στελέχωσης και αμοιβών εντός της Δημόσιας Διοίκησης, χωρίς σχετική αιτιολόγηση για την διαφορετική αυτή μεταχείριση.

Άρθρο 10

Η σύσταση Γραφείου Διοικητή είναι εύλογη για την υποστήριξη του έργου της διοίκησης. Η πρόβλεψη για στελέχωση με συνεργάτες και δυνατότητα μετακλητών ενισχύει την ευελιξία.

Παρά ταύτα, η σχετικά εκτεταμένη πρόβλεψη για μετακλητούς συνεργάτες ενδέχεται να επηρεάσει τον βαθμό θεσμικής συνέχειας και διοικητικής ουδετερότητας, ιδίως σε μια υπηρεσία που διαχειρίζεται σημαντικούς ευρωπαϊκούς πόρους.

Άρθρο 11

Η πρόβλεψη για σύσταση επαρκούς αριθμού θέσεων και η δυνατότητα αξιοποίησης αποσπάσεων συμβάλλουν στην ταχεία στελέχωση της Υπηρεσίας. Θετική είναι η πρόβλεψη για διατήρηση των μισθολογικών και βαθμολογικών δικαιωμάτων των αποσπασμένων.

Ωστόσο, η εκτεταμένη χρήση αποσπάσεων ενδέχεται να οδηγήσει σε έλλειψη διοικητικής συνέχειας και συσσώρευσης θεσμικής γνώσης. Επιπλέον, η δυνατότητα παύσης αποσπάσεων ή λύσης συμβάσεων οποτεδήποτε δημιουργεί συνθήκες εργασιακής αβεβαιότητας, που μπορεί να επηρεάσουν την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα του προσωπικού.

Άρθρο 12

Η πρόβλεψη για σαφή χρηματοδότηση των λειτουργικών δαπανών και η αξιοποίηση της τεχνικής βοήθειας κρίνεται θετική και σύμφωνη με τις πρακτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δυνατότητα σύναψης συμβάσεων και μίσθωσης ακινήτων ενισχύει τη λειτουργική ευελιξία.

Ωστόσο, οι παρεκκλίσεις από το γενικό πλαίσιο μισθώσεων δημοσίων υπηρεσιών ενδέχεται να δημιουργήσουν ζητήματα διαφάνειας, εάν δεν συνοδευτούν από επαρκείς εγγυήσεις ελέγχου.

Άρθρο 13

Ο ορισμός ανεξάρτητης λογιστικής αρχής αποτελεί βασική εγγύηση για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και την αξιοπιστία των αιτημάτων πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ διαχείρισης και πιστοποίησης είναι θετική. Δεν προκύπτουν ουσιώδεις παρατηρήσεις, πέραν της ανάγκης διασφάλισης επαρκούς συνεργασίας με τη Συντονιστική Αρχή.

Άρθρο 14

Η ανάθεση του ελέγχου στην ΕΔΕΛ διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και την ανεξαρτησία των ελεγκτικών διαδικασιών. Η πρόβλεψη για εφαρμογή διεθνών ελεγκτικών προτύπων και για κάλυψη των σχετικών δαπανών από τεχνική βοήθεια είναι θετική.

Άρθρο 15

Η χρήση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για τη διαφάνεια, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων. Η πρόβλεψη για δημοσιοποίηση δεδομένων και διασύνδεση με ευρωπαϊκά συστήματα κρίνεται ιδιαίτερα θετική.

Άρθρο 16

Περιλαμβάνει εξουσιοδοτικές διατάξεις που επιτρέπουν την περαιτέρω εξειδίκευση του συστήματος με υπουργικές αποφάσεις. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ευελιξία αλλά ταυτόχρονα μεταφέρει τη ρύθμιση κρίσιμων ζητημάτων εκτός πλαισίου διαβούλευσης.

ΜΕΡΟΣ Β΄ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 17

Η ανάθεση στη ΜΟΔ Α.Ε. του ρόλου υποστήριξης της Συντονιστικής Αρχής του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου επιβεβαιώνει την τάση μετατροπής της εταιρείας σε έναν καθολικού χαρακτήρα τεχνικό βραχίονα για κάθε νέο χρηματοδοτικό εργαλείο. Παρότι η τεχνογνωσία της ΜΟΔ είναι αδιαμφισβήτητη, η συνεχής συσσώρευση

ετερογενών αρμοδιοτήτων χωρίς σαφή οριοθέτηση ενέχει τον κίνδυνο διάχυσης πόρων και ευθυνών.

Σχετικά με τη στελέχωση των αρχών που υλοποιούν Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) στην Περιφέρεια Αττικής, επισημαίνεται η εξαίρεση των εν λόγω αποσπάσεων από το Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας (ν. 4440/2016). Για την υποστήριξη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) θα έπρεπε να υφίσταται πρόβλεψη δομικής ενίσχυσης των δήμων, αντί να εναπόκειται σε αποσπάσεις μέσω της ΜΟΔ Α.Ε. Η συχνή προσφυγή σε παρεκκλίσεις από τους γενικούς κανόνες κινητικότητας μπορεί να περιορίσει τη διαφάνεια και την αξιοκρατία των διαδικασιών, δημιουργώντας εναλλακτικές οδούς στελέχωσης που δυσχεραίνουν τον πλήρη θεσμικό έλεγχο. Επιπλέον, η πρόβλεψη ότι η δαπάνη μισθοδοσίας και των επιδομάτων θέσης ευθύνης θα καλύπτεται από τη ΜΟΔ Α.Ε., αντί για τον φορέα υποδοχής, αποτελεί μια διαχειριστική επιλογή που χρήζει προσοχής, ως αντίθετη στις γενικές ισχύουσες διατάξεις.

Τέλος, η δυνατότητα των αποσπασμένων υπαλλήλων να καταλαμβάνουν θέσεις ευθύνης (Προϊσταμένων) στους φορείς υποδοχής ενδέχεται να προκαλέσει λειτουργικές δυσκολίες με το τακτικό προσωπικό των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, επηρεάζοντας κατά παρέκκλιση των πάγιων διαδικασιών τη διοικητική ιεραρχία και την ομαλή λειτουργία των υπηρεσιών. Η ανάγκη για ταχύτητα στην υλοποίηση των ΟΧΕ είναι αναγνωρίσιμη, ωστόσο κρίνεται απαραίτητο να διασφαλίζεται ταυτόχρονα η τήρηση των θεσμικών εγγυήσεων και των πάγιων διαδικασιών της δημόσιας διοίκησης.

Άρθρο 19

Η ενίσχυση του επιτελικού ρόλου της ΕΥΣΕ και η σύνδεση με τον μελλοντικό προγραμματισμό (2028-2034) είναι σαφώς θετική, καθώς προάγει τη στρατηγική συνέχεια και τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η πρόβλεψη για συνέργειες με το Κοινωνικό Κλιματικό Σχέδιο. Ωστόσο, η συνεχής διεύρυνση αρμοδιοτήτων ενδέχεται να οδηγήσει σε υπερφόρτωση της υπηρεσίας, χωρίς αντίστοιχη ενίσχυση σε πόρους. Επιπλέον, η κατάργηση αρμοδιοτήτων της

ΕΥΣΕΚΤ χωρίς εκτενή αιτιολόγηση ενδέχεται να δημιουργεί ασάφειες ή κενά στον συντονισμό των δράσεων του ΕΚΤ+.

Άρθρο 20

Η επέκταση των προνομίων της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας στις θυγατρικές της ενισχύει την επιχειρησιακή συνοχή και μειώνει γραφειοκρατικά εμπόδια, κάτι που είναι θετικό για την ταχύτητα υλοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων. Από την άλλη πλευρά, η γενικευμένη παροχή προνομίων που προσομοιάζουν σε εκείνα του Δημοσίου σε εταιρικά σχήματα μπορεί να εγείρει ζητήματα ανταγωνισμού, ιδίως εάν οι θυγατρικές δραστηριοποιούνται σε αγορές όπου συμμετέχουν και ιδιωτικοί φορείς.

Άρθρο 21

Η διάταξη επιχειρεί να επιταχύνει την υλοποίηση στρατηγικών έργων μέσω της ενίσχυσης του ρόλου της Ε.Ε.ΣΥ.Π., κάτι που ανταποκρίνεται σε χρόνιες παθογένειες καθυστερήσεων. Θετικά στοιχεία αποτελούν η εισαγωγή σαφών διαδικασιών, τα χρονοδιαγράμματα και η πρόβλεψη σιωπηρής έγκρισης, που περιορίζουν τη διοικητική αδράνεια.

Ωστόσο, η συγκέντρωση σημαντικών αρμοδιοτήτων σε έναν φορέα, σε συνδυασμό με περιορισμένη ευθύνη (μόνο για δόλο ή βαρεία αμέλεια), δημιουργεί ζητήματα λογοδοσίας. Η πρόβλεψη ότι οι εισηγήσεις της Ε.Ε.ΣΥ.Π. θεωρούνται αυτοδικαίως εγκεκριμένες σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της μηνιαίας προθεσμίας από τον αρμόδιο φορέα (παρ. 4α), αποτελεί παρέκκλιση που εγείρει προβληματισμούς σε σχέση με την αρχή της χρηστής διοίκησης και την αρχή της καλής νομοθέτησης. Η μεταφορά ουσιαστικής αρμοδιότητας για τις εισηγήσεις της Ε.Ε.ΣΥ.Π. σχετικά με στρατηγικές συμβάσεις σε μια ανώνυμη εταιρεία (Υπερταμείο) που λειτουργεί με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια με τη μέθοδο της «σιωπηρής έγκρισης» περιορίζει τη δυνατότητα ουσιαστικού ελέγχου από τη διοίκηση, θέτοντας σε κίνδυνο την ποιότητα του σχεδιασμού και τη διαφάνεια σε έργα εθνικής σημασίας. Επιπλέον, η εκτεταμένη χρήση προκαταβολών και η ευελιξία στη χρηματοδότηση ενδέχεται να αυξήσουν τον δημοσιονομικό κίνδυνο, αν δεν συνοδεύονται από

ισχυρούς μηχανισμούς ελέγχου. Τέλος, η δυνατότητα απευθείας ανάθεσης ρόλου από τον μέτοχο μπορεί να εγείρει ερωτήματα ως προς τη διαφάνεια και τον ανταγωνισμό.

Άρθρο 22

Η πρόβλεψη για προκαταβολή ενισχύει τη βιωσιμότητα της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας, κάτι που είναι κρίσιμο για την εξυπηρέτηση απομακρυσμένων περιοχών. Η θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων αποτελεί θετικό στοιχείο διασφάλισης. Ωστόσο, η καταβολή σημαντικών ποσών πριν από την οριστική επαλήθευση του κόστους ενέχει κινδύνους κακής εκτίμησης ή υπεραντιστάθμισης, ιδιαίτερα αν τα υποβαλλόμενα στοιχεία δεν ελέγχονται επαρκώς σε πραγματικό χρόνο.

Άρθρο 23

Η διάταξη επιλύει ένα τεχνικό σφάλμα και διασφαλίζει τη χρηματοδότηση σημαντικών κοινωνικών δομών, γεγονός αναμφίβολα θετικό. Παρά ταύτα, η επιλογή κάλυψης των μη επιλέξιμων δαπανών μέσω αύξησης της εθνικής συμμετοχής μεταφέρει το βάρος στον κρατικό προϋπολογισμό. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει πιέσεις στα δημόσια οικονομικά, ιδίως αν οι υπερβάσεις είναι συστηματικές και δεν συνοδεύονται από μηχανισμούς ελέγχου κόστους.

Άρθρο 24

Το άρθρο 24 κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση ως προς την ενίσχυση της στελέχωσης της Ειδικής Υπηρεσίας, αυξάνοντας τις θέσεις προσωπικού και ενισχύοντας τις απαιτήσεις προσόντων. Η πρόβλεψη αυξημένου αριθμού εξειδικευμένων στελεχών, ιδίως σε οικονομικά και τεχνικά αντικείμενα, ανταποκρίνεται στις αυξημένες ανάγκες διαχείρισης των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

Ωστόσο, η ρύθμιση παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα θεσμικής ισορροπίας. Ιδίως, η διαδικασία επιλογής προσωπικού μέσω αποσπάσεων συγκεντρώνει υπέρμετρη εξουσία στον Διοικητή, ενώ παρακάμπτονται βασικές

εγγυήσεις του διοικητικού δικαίου, όπως η συμμετοχή των υπηρεσιακών συμβουλίων. Η πρόβλεψη ότι οι αποσπάσεις πραγματοποιούνται χωρίς γνώμη των φορέων προέλευσης ενέχει κινδύνους αποδυνάμωσης άλλων υπηρεσιών και ενίσχυσης πρακτικών επιλεκτικής στελέχωσης.

Επιπλέον, η προσωρινότητα των θέσεων έως το 2028 αναδεικνύει μια προβληματική επιλογή διαχείρισης κρίσιμων διοικητικών λειτουργιών μέσω ad hoc δομών, χωρίς πρόβλεψη για θεσμική συνέχεια και διατήρηση τεχνογνωσίας. Τέλος, η αναφορά σε «υψηλού επιπέδου επιστημονική συγκρότηση» χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση δημιουργεί περιθώρια ευρείας διακριτικής ευχέρειας.

Άρθρο 25

Το άρθρο 25 επιφέρει περιορισμένες οργανωτικές αλλαγές, με βασικό στόχο την απλοποίηση της δομής της Διεύθυνσης μέσω συγχώνευσης λειτουργιών οικονομικής διαχείρισης και διοικητικής υποστήριξης. Η κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλει στη μείωση της γραφειοκρατίας και στην καλύτερη εσωτερική συνοχή.

Ωστόσο, η κατάργηση οργανωτικής μονάδας χωρίς σαφή αιτιολόγηση δημιουργεί ερωτήματα ως προς τον σχεδιασμό της διοικητικής δομής. Παράλληλα, η ευρεία χρήση εξουσιοδοτικών διατάξεων για τον καθορισμό αρμοδιοτήτων, κατανομής προσωπικού και θέσεων ευθύνης περιορίζει τη θεσμική σταθερότητα και ενισχύει τη διοικητική ευελιξία εις βάρος της διαφάνειας και της προβλεψιμότητας.

Άρθρο 26

Η χρονική παράταση των προθεσμιών για την ολοκλήρωση της απολιγνιτοποίησης (από πέντε σε δέκα ή οκτώ έτη) κρίνεται θετική, καθώς δίνει το απαραίτητο περιθώριο για την υλοποίηση διαδικασιών που στον αρχικό σχεδιασμό επιλέχθηκε να υλοποιηθούν τόσο γρήγορα, ώστε η διαδικασία απολιγνιτοποίησης χαρακτηρίστηκε βίαιη.

Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις επιδιώκουν την επιτάχυνση των διαδικασιών μεταβίβασης και αξιοποίησης ακινήτων στο πλαίσιο της μεταλιγνιτικής μετάβασης, μέσω σημαντικής μείωσης γραφειοκρατικών απαιτήσεων και παράτασης σχετικών

προθεσμιών. Η κατεύθυνση αυτή κρίνεται κατ' αρχήν θετική για την ενίσχυση των επενδύσεων στις πληττόμενες περιοχές.

Εντούτοις, η εισαγωγή των παρεκκλίσεων από το ισχύον νομικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη. Η κατάργηση υποχρεώσεων όπως η υποβολή ταυτότητας κτιρίου, η λήψη διοικητικών εγκρίσεων και η προσκόμιση βεβαιώσεων υπονομεύει βασικές εγγυήσεις ασφάλειας δικαίου. Παράλληλα, η πρόβλεψη ότι οι μεταγραφές και καταχωρίσεις έχουν διαπιστωτικό χαρακτήρα και μπορούν να καθυστερούν έως και δέκα έτη δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους αδιαφάνειας και νομικής αβεβαιότητας ως προς τα εμπράγματα δικαιώματα.

Επιπλέον, η πλήρης απαλλαγή από φόρους και τέλη χρήζει προσεκτικής αξιολόγησης ως προς τη συμβατότητά της με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και του υγιούς ανταγωνισμού. Κρίνεται αναγκαία η θέσπιση επαρκών εγγυήσεων ελέγχου και διαφάνειας.

Άρθρο 27

Η πρόβλεψη αξιοποίησης επιτυχόντων διαγωνισμών του ΑΣΕΠ αποτελεί θετική εξέλιξη, καθώς ενισχύει την αρχή της αξιοκρατίας και επιτρέπει ταχεία στελέχωση χωρίς νέες χρονοβόρες διαδικασίες.

Παρά ταύτα, η δυνατότητα εξειδίκευσης των όρων πρόσληψης με υπουργική απόφαση, ακόμη και ανά προκήρυξη, δημιουργεί περιθώρια απόκλισης από τη σειρά επιτυχίας και τα αντικειμενικά κριτήρια. Για τον λόγο αυτό απαιτείται σαφέστερη διασφάλιση ότι η επιλογή θα παραμείνει απολύτως σύμφωνη με τα αποτελέσματα των διαγωνισμών.

Άρθρο 28

Η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της υποχρέωσης δήλωσης περιουσιακής κατάστασης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων αποτελεί ιδιαίτερα θετική εξέλιξη, καθώς ενισχύει τη διαφάνεια και συμβάλλει στην πρόληψη φαινομένων διαφθοράς.

Ωστόσο, η σημαντική αύξηση των υποχρεων ενδέχεται να δημιουργήσει αυξημένο διοικητικό βάρος και κινδύνους τυπικής συμμόρφωσης. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου και η αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων για την αποτελεσματική εποπτεία.

Άρθρα 29 & 30

Οι διατάξεις συμβάλλουν στην αποσαφήνιση των διαδικασιών ολοκλήρωσης έργων του Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και στη ρύθμιση μεταβατικών ζητημάτων, ενισχύοντας την ασφάλεια δικαίου.

Ωστόσο, η μετάθεση της έναρξης ισχύος ορισμένων διατάξεων ενδέχεται να οδηγήσει σε περαιτέρω καθυστερήσεις στην εφαρμογή του νέου πλαισίου. Κρίνεται σκόπιμο να διασφαλιστεί η έγκαιρη ενεργοποίηση των προβλεπόμενων διαδικασιών και να περιοριστεί η εξάρτηση από δευτερογενείς κανονιστικές πράξεις.

Άρθρο 31

Η ρύθμιση αποσαφηνίζει την αρμοδιότητα για τη λήψη αποφάσεων ένταξης, τροποποίησης και ανάκλησης έργων για συγκεκριμένο υποπρόγραμμα, συμβάλλοντας στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων.

Ωστόσο, η περαιτέρω συγκέντρωση αρμοδιοτήτων στο επίπεδο του αρμόδιου Υπουργού εγείρει ζητήματα ισορροπίας στη λήψη αποφάσεων και καθιστά αναγκαία την ενίσχυση μηχανισμών ελέγχου και λογοδοσίας.

Άρθρα 32 & 33

Οι ρυθμίσεις των άρθρων 32 και 33 αντιμετωπίζουν πρακτικά προβλήματα διαχείρισης των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, ιδίως ως προς την αξιοποίηση αδιάθετων ποσών και τη συνέχιση έργων με νομικές δεσμεύσεις. Η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης πόρων και ένταξης έργων σε άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία συμβάλλει στην αποφυγή απώλειας κονδυλίων.

Ωστόσο, η πρόβλεψη αξιοποίησης των ποσών καθ' υπέρβαση των ετήσιων ορίων δαπανών δημιουργεί κινδύνους δημοσιονομικής αδιαφάνειας. Επιπλέον, η

απουσία σαφών κριτηρίων για την επανακατανομή των πόρων ενισχύει τη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης και περιορίζει την προβλεψιμότητα.

Άρθρα 34 & 35

Η αύξηση του ύψους του μηχανισμού αυτόματης επιστροφής (clawback) της νοσοκομειακής φαρμακευτικής δαπάνης κατά 30 εκατ. ευρώ κρίνεται θετική επειδή διευκολύνει τα νοσοκομεία του Εθνικού Συστήματος Υγείας να ασκήσουν τον ρόλο τους στην δημόσια υγεία.

Οι διατάξεις αυτές έχουν χαρακτήρα άμεσης δημοσιονομικής και λειτουργικής παρέμβασης, αυξάνοντας το όριο της φαρμακευτικής δαπάνης και παρατείνοντας την ισχύ ειδικών ρυθμίσεων για αμοιβές προσωπικού. Οι παρεμβάσεις αυτές ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανάγκες του συστήματος υγείας. Ωστόσο, πρόκειται για αποσπασματικές λύσεις που δεν αντιμετωπίζουν τα δομικά προβλήματα, όπως η χρόνια εξάρτηση από τον μηχανισμό clawback. Η συνεχής παράταση έκτακτων ρυθμίσεων υποδηλώνει αδυναμία μετάβασης σε ένα σταθερό και βιώσιμο πλαίσιο, ενώ η αναθεώρηση προϋπολογισμού πρέπει να αποτιμηθεί στη βάση τόσο της εξέλιξης του κόστους φαρμάκων, όσο και του εύρους κάλυψης των ασθενών.

Οι προτάσεις της ΟΚΕ στην παρούσα Γνώμη της συγκλίνουν στην ανάγκη για ένα σύγχρονο κοινωνικό και οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης που συνδυάζει την πράσινη μετάβαση με την κοινωνική δικαιοσύνη. Η επιτυχία της κλιματικής πολιτικής στην Ελλάδα δεν εξαρτάται μόνο από την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων, αλλά και από την διασφάλιση της προστασίας των ευάλωτων και της ενδυνάμωσης των εργαζόμενων, της ελληνικής βιομηχανίας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την αποτελεσματική προσαρμογή, ενημέρωση και εκπαίδευση των τοπικών κοινωνιών για τα οφέλη και τα κόστη.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά ότι το νομοσχέδιο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών εμπεριέχει κρίσιμες και σημαντικές ρυθμίσεις για την εμπέδωση της σημασίας της κλιματικής προσαρμογής με όρους δίκαιης πράσινης και αναπτυξιακής μετάβασης.

Συνολικά, με το προτεινόμενο νομοσχέδιο φαίνεται να δημιουργείται ένα λειτουργικό διοικητικό πλαίσιο για τη διαχείριση του Κοινωνικού Κλιματικού Ταμείου στην Ελλάδα, ωστόσο δεν απαντάται ενιαία το κεντρικό ζήτημα της κοινωνικής στόχευσης, καθώς δεν προβλέπει συμμετοχική διακυβέρνηση και δεν διασυνδέεται με τις υφιστάμενες εθνικές πολιτικές με έμφαση την αντιμετώπιση της ενεργειακής και μεταφορικής φτώχειας.

Ο συνδυασμός των διατάξεων του νομοσχεδίου με τις προβλέψεις ενός στρατηγικού σχεδίου δράσης θα διασφάλιζε τη συστηματική και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεών του, προάγοντας την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων με διαφάνεια και υπευθυνότητα. Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτικές για το κλίμα και τη δίκαιη ανάπτυξη πρέπει να συμπεριλάβουν παρεμβάσεις που θα αποσκοπούν:

1. Στην ενίσχυση του κοινωνικού χαρακτήρα του Ταμείου

Το νομοσχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει ρητές αναφορές σε ενεργειακή και μεταφορική φτώχεια, στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών και μικρών επιχειρήσεων.

Αυτά αποτελούν βασικούς στόχους του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού Ταμείου, οι οποίοι θα πρέπει να ενσωματώνονται στο εν λόγω νομοσχέδιο.

2. Στη θεσμοθέτηση κοινωνικού διαλόγου και την ενίσχυση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης

Θα είναι χρήσιμο, παράλληλα με την λειτουργία της Ο.Κ.Ε., να προβλεφθεί συμβουλευτική επιτροπή κοινωνικών εταίρων, συμμετοχή ΟΤΑ, ώστε να εξασφαλίζεται ευρεία αποδοχή και αποδοτική υλοποίηση όταν αυτή θα υπάρξει. Η υλοποίηση του Ταμείου θα μπορούσε να ενισχυθεί με συμμετοχή περιφερειών, ενεργό ρόλο των δήμων της χώρας και συνεργασία με τους κοινωνικούς και οικονομικούς φορείς της χώρας.

3. Στη σαφή σύνδεση με τις πολιτικές ενεργειακής φτώχειας

Το προτεινόμενο νομοσχέδιο είναι απαραίτητο να συνοδεύεται από ένα σαφές και ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης και Στρατηγική Υλοποίησης. Έχει προηγηθεί ανοιχτή διαβούλευση επί του «Κοινωνικού και Κλιματικού Σχεδίου», το οποίο ωστόσο δεν απαντά στα ζητήματα της διασύνδεσής του ΚΚΤ με τις υπάρχουσες πολιτικές και δεν θέτει συγκεκριμένους στόχους. Το εν λόγω σχέδιο, αλλά και το ΚΚΤ θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Καθορισμό στόχων και προτεραιοτήτων: Προσδιορισμός των κύριων στόχων και των αποτελεσμάτων που επιδιώκεται να επιτευχθούν.
- Κατανομή αρμοδιοτήτων και πόρων: Ανάθεση ευθυνών όχι μόνο σε κεντρικό, αλλά και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.
- Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης: Προσδιορισμό των φάσεων υλοποίησης, με σαφή χρονικά όρια και ενδιάμεσα σημεία αξιολόγησης της προόδου.
- Μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης: Συστήματα για την παρακολούθηση της εφαρμογής της υλοποίησης, την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και την αναπροσαρμογή των δράσεων όπου χρειάζεται.

- Συμμετοχή τοπικών φορέων και κοινωνικών εταίρων: Διασφάλιση της ενεργής συμμετοχής των τοπικών αρχών, των κοινωνικών φορέων και των πολιτών, ώστε η εφαρμογή να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες και να εξασφαλίζεται κοινωνική αποδοχή.

Μεταξύ άλλων, όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της Ο.Κ.Ε., για να είναι αποτελεσματική και στέρεα μια νομοθετική παρέμβαση στο πεδίο, ιδιαίτερα όταν αφορούν σε θέματα βιώσιμης αναπτυξιακής και κοινωνικά δίκαιης περιβαλλοντικής πολιτικής, απαιτείται επιπρόσθετα η λειτουργική ενότητα με τις πρόνοιες του Κοινωνικού κλιματικού Σχεδίου, καθώς και η πλήρωση των εξής προϋποθέσεων:

- Ενσωμάτωση και σύζευξη των κλιματικών στόχων στο πλαίσιο της Ατζέντας για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.
- Παρακολούθηση των δεικτών απορρόφησης των σχετικών πόρων που αφορούν χρηματοδοτικά και επενδυτικά προγράμματα με άξονες την κλιματική πολιτική και την περιβαλλοντική προστασία.
- Αξιολόγηση του πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος και των επιπτώσεων σε οικονομικό, αναπτυξιακό και κοινωνικό επίπεδο από την εισαγωγή των χρηματοδοτικών μηχανισμών του (Κλιματικού ταμείου και άλλων μέσων).
- Ειδικότερη παρακολούθηση του δείκτη της ενεργειακής φτώχειας για τα νοικοκυριά και του ενεργειακού κόστους για τις επιχειρήσεις.
- Περιορισμός των επικαλύψεων των χρηματοδοτικών προγραμμάτων, που δυνητικά συμβαίνει εξαιτίας καθυστερήσεων υλοποίησης, απένταξης έργων ή αναδιαμόρφωσης των πραγματικών προτεραιοτήτων οικονομικής πολιτικής και των δημοσιονομικών περιθωρίων.

Επιπρόσθετα, θα ήταν σημαντικό να προσαρμοστεί το ΚΚΣ σε μια ενιαία κατεύθυνση, ώστε η οργανωτική υποδομή που αναπτύσσεται να συνεισφέρει στην προαναφερόμενους διακηρυκτικούς στόχους. Για παράδειγμα, στο Κοινωνικό Κλιματικό Σχέδιο, που είχε τεθεί σε διαβούλευση το καλοκαίρι του 2025, θα ήταν χρήσιμο να προβλεφθούν και διακριτές δράσεις για το σύνολο των επιχειρήσεων της χώρας (μεγάλες, μεσαίες, μικρές) α) στον πυλώνα αναβάθμισης κτιρίων και β) στον

πυλώνα μεταφορών για τη δράση ηλεκτροκίνησης. Κι αυτό διότι μεγάλο μέρος του μεταφορικού έργου στη χώρα μας συντελείται από μεσαίες επιχειρήσεις και επίσης μεγάλο μέρος των αναγκών αναβάθμισης αφορά κτίρια πάλι μικρών ή/και μεσαίων επιχειρήσεων. Συνεπώς, η συμπερίληψη και αυτών θα συνεισφέρει στην αύξηση των πιθανοτήτων επίτευξης των στόχων, καθώς και της απορρόφησης.

Τέλος, στον πυλώνα των μεταφορών θα έπρεπε να συμπεριληφθεί η στόχευση των μετακινήσεων εργαζομένων, ειδικά σε περιοχές που έχουν τεκμηριωμένα μεγάλο πρόβλημα σε ό,τι αφορά την κυκλοφορία, ώστε με παρεμβάσεις όπως χώροι σταθμεύσεις πέριξ κρίσιμων σταθμών μέσων σταθερής τροχιάς, δημιουργία νέων σταθμών σε συνδυασμό με τον κατάλληλο σχεδιασμό δρομολογίων (ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες μετακίνησης εργαζομένων σε κατάλληλες ώρες και με κατάλληλη αξιοπιστία) να ενθαρρυνθεί η υιοθέτηση των μέσων αυτών, παράλληλα με τη λειτουργία δρομολογίων με λεωφορεία, για τις μετακινήσεις εργαζομένων από και προς την εργασία τους. Έτσι και με τον κατάλληλο σχεδιασμό ειδικά σε υποβαθμισμένες περιοχές με αυξημένα προβλήματα από την κίνηση, θα μειωθούν όχι μόνο οι εκπομπές (από εισαγόμενους υδρογονάνθρακες), αλλά θα βελτιωθεί η ποιότητα ζωής αφενός των εργαζομένων, λόγω ταχύτερων και φτηνότερων μετακινήσεων και αφετέρου και κατοίκων των περιοχών αυτών, λόγω της μείωσης της κυκλοφορίας οχημάτων.